

AMİSOS / AMISOS

Cilt/ Volume 5, Sayı/ Issue 9 (Aralık/ December 2020), ss./ pp. 386-401

ISSN: 2587-2222 / e-ISSN: 2587-2230

DOI: 10.48122/amisos.776306

Özgün Makale / Original Article

Geliş Tarihi/Received: 01. 08. 2020

Kabul Tarihi/Accepted: 08. 12. 2020

KAUNOS'TAN KABARTMALI PITHOS PARÇALARI

FRAGMENTS OF RELIEF PITHOI FROM CAUNUS

Soner ÖZEN*

Öz

2012 – 2014 yılları kazı çalışmalarında Kaunos akropolünde 6 adet kabartmalı pithos parçası ele geçmiştir. Pithoslar büyük boyutlu erzak kapları olup, kabartmalarında geometrik bezemeler içeren örnekler, MÖ 7. ve 6. yüzyılda, bilhassa Karia Bölgesi ve Rodos, Kos ve Girit gibi bölgeye yakın Ege adalarında karşımıza çıkmaktadır. Ele geçen 6 parçadan biri, Kaunos'taki Arkaik iskanın yer aldığını düşündüğümüz akropol batı yamacında, diğer 5 parça ise yüksek duvarlarla çevrili 152 m yüksekliğindeki akropol zirvesinin hemen alt bölümünde yer alan AT1 Terası dolgusunda ele geçmiştir. Kaunos akropolünde yapmış olduğumuz çalışmalar akropolün, Kaunos'un erken yerleşiminin önemli bir ögesini oluşturduğunu ve aşağı şehir sur bölümlerinin inşasından önce, Kaunos sakinlerinin tehlike anında içerisine sığındığı bir "sığınak kale" olduğunu ortaya

* Dr., FR 3.5 Altertumswissenschaften, Klassische Archäologie, Universität des Saarlandes, Campus/Gebäude B3 1, 66123 Saarbrücken/Germany. E-posta: soner.oezen@uni-saarland.de ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9675-8777>

koymuştur. Makalede, konumuzla bağlantılı olarak bugüne kadar Karia ve Rodos'ta ele geçen pithos buluntuları üzerine yapılan araştırmaların bir özeti ile Kaunos pithos parçalarının tarihlendirilmesinin yanı sıra, bir "sığınak kale" olarak kullanılmış akropolde ele geçen pithosların Kaunos erken yerleşimi bağlamındaki işlevi irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaunos, Pithos, Sığınak Kale, Arkaik, Akropol

Abstract

During the excavation campaigns 2012-2014 on the Acropolis of Caunus 6 fragments of relief pithoi were discovered. Pithoi were used as large storage vessels in southwestern Asia Minor and on the nearby islands such as Rhodes, Kos or Crete especially in the 7th and 6th century BC. One fragment was found on the western slope of the Acropolis, where we presume at least one part of the archaic settlement of Caunus. The remaining 5 pieces were found in the filling of a terrace located within the fortification wall of the acropolis. This terrace (AT1) lies directly below the 152 m high peak of the acropolis hill. Our previous research on the acropolis revealed that the acropolis is an important element of the early settlement of Caunus. It was a fortified refuge to where the inhabitants could flee in case of an attack before the construction of the lower city walls. The following article suggests not only two options for the function of the relief pithoi on the acropolis, but also explains what consequences the discovery of the fragments could have for the early settlement history of Caunus.

Keywords: Caunus, Relief Pithoi, Refuge, Archaic, Acropolis

Giriş

Antik Dönem'de bir liman kenti olan Kaunos (Karca adıyla *Kbid*), bugün Akdeniz'den yaklaşık 3 km uzaklıkta, Karia Bölgesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Arkaik Dönem'deki varlığı yazılı belgelerden bilinen ve arkeolojik verilerle de desteklenen kentte ele geçen erken seramik buluntular, bu yerleşim tarihçesinin Geometrik Dönem'e kadar uzandığına işaret etmektedir. Antik kaynaklarda ismi oldukça sık geçen kent, MÖ 546 yılında Pers Generali Harpagos tarafından kuşatılıp alınmış, İyon Ayaklanması'na MÖ 498'deki Sardes'in isyancılar tarafından yağmalanmasından sonra katılmış, Attika Delos Birliği'ne MÖ 460'dan itibaren 30 yıl boyunca üye olmuş ve MÖ 88 yılındaki Efes Katliamı'nda Mithridates Eupator'un saflarında yer almıştır¹. Antik Çağ'da özellikle köle ticareti, göz hastalıklarına iyi gelen tuzu ve inciriyle ünlü olan şehir, Doğu Akdeniz ile Ege arasındaki gemi trafiğinde stratejik öneme sahip limanı ile da bir çok Antik gücün sürekli hedefinde yer almış ve sırasıyla Pers, Yunan, Roma ve Bizans egemenlikleri altına girmiştir. Antik kentte bu dönemlerden bir çoğu halen ayakta kalmış yapılar ve kalıntılar 1966 yılından beri devam eden kazılarla araştırılmaktadır. Bilhassa bazı bölümlerinde kuleleri, kapıları ve seyirdimliklerine kadar iyi korunmuş şehir suru ve dünyaca ünlü tapınak cepheli kaya mezarları bu eserlerden en başta gelenleridir.

¹ Marek 2006, 90-103.

Arkaik Pithoslar

Kaunos 2012 – 2014 yılları arasında gerçekleştirilen akropol kazılarında² diğer buluntuların yanı sıra 6 adet kabartmalı pithos parçası (Res. 1-6 / kat. No. 1- 6) ele geçmiştir. Pithoslar ana işlevleri açısından, boyutları genelde 1,5 ile 2 m arasında değişen erzak muhafaza kaplarıdır. Geometrik bezemeli bazı örneklerinde, istisnalar bulunsa da³, pithoslarda süsleme daha çok ön yüzün boyun veya karnın üst bölümlerine uygulanmış, kabın diğer kısımları, kapları çevreleyen plastik bandların dışında süslemesiz bırakılmıştır.

Pithoslar daha çok yapıların depolama mekanlarında⁴ (saray, çiftlik evleri veya evlerde), içerdikleri definlerle nekropollerde⁵ ve nadir de olsa kutsal alanlarda⁶ ele geçmiştir. Muhafaza kabı olarak buldukları mekanlarda çoğu kez zemin içerisine belirli bir yüksekliğe kadar gömülü olarak gün ışığına çıkarılmışlardır⁷. Bu durum hem kaplarda saklanan bal, süt, zeytin yağı, tahıl gibi erzağın sabit ısıda muhafazasına, hem de bu derin kaplar içerisinden kolayca alınmasına olanak sağlamaktaydı⁸. Berges pithoslar üzerindeki kabartmaların da erzak pithoslarının bu şekildeki yerleştirilmelerinden kaynaklandığını, dolayısıyla görülebilen kısımlar olan karnın üstü ve boyunda yoğunlaştığını düşünmektedir⁹.

Pithosların iyi korunmuş örnekleri daha çok nekropollerde ele geçmiştir. Defin işlemi esnasında içlerine toprak doldurulmayan bu işlevdeki pithoslar, üzerlerine gelen toprağın basıncıyla zamanla içe doğru çökmekte, ancak kırılan parçaların bir bütün halinde kalmasıyla tekrar kolayca tamamlanabilmektedir. Bu bağlamda ayrıca önemli olan diğer bir unsur, bu işlevdeki örneklerin gömütlerle birlikte ölünün yanına bırakılan mezar hediyelerinin yardımıyla kesin bir şekilde tarihlendirilmelerinin kolaylaşmış olmasıdır. Dolayısıyla bugüne kadar öne sürülen pithos kronolojilerinin temelini bu mezar hediyeleri oluşturmaktadır. Üçüncü kullanım alanı olan kutsal alanları ele aldığımızda, bu bağlamdaki örneklerin çok az sayıda ele geçtiğini ve bunların işlevi konusunda elimizde fazla veri olmadığını anlarız.

Yavaş dönen çark üzerinde imal edilen pithosların, kulp ve boyun kısmının ayrıca imal edildiği ve kaba eklendiği düşünülmektedir¹⁰. Ön yüzün karnın üstü ve kulplar da dahil olmak üzere boyunda yoğunlaşan kabartma süslemeler için, figürlü¹¹ bezemelerin yanı sıra daha çok üst üste veya yan yana, dikey veya yatay frizler halindeki spiraller (Res. 7, 1-8), balık sırtı motifleri (Res. 8, 12), kuyrukları volütlü veya volütsüz “Y”ler (Res. 7, 16-17), volütlü yatık “V” ler (Res. 7, 12), “S”ler (Res. 7, 9), üçgenler (Res. 8, 1), baklava motifleri (Res. 8, 3) ve

² Kaunos akropol kazıları için bkz. Özen-Kleine ve Özen 2015, 75-90; Özen ve Özen-Kleine 2019, 201-214. Kaunos örenindeki çalışmalarımızı büyük bir özveriyle destekleyen Kazı Başkanımız Prof. Dr. Cengiz Işık’a, Antik kentteki kazı çalışmalarımıza izin veren Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne, Başkent ve Saarland üniversitelerine sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

³ Bezemenin tüm kap yüzeyini kapsadığı bir örnek için bkz.: Jacobi 1931, 308, Res. 341.

⁴ Hoepfner 1999, 166.

⁵ Tümlenebilen pithoslar genelde gömüt kabı olarak kullanıldıkları mezarlıklarda ele geçmektedir. Örneğin Kamiros’un Macri Langoni mezarlığında 10 adet pithos gömütü bulunmuştur, bkz.: Jacobi 1929, 10; 116. Diğer örnekler ve mezar pithoslarıyla ilgili açıklamalar için bkz.: Kinch 1914, 44; Berges 2002, 139-140.

⁶ Kinch 1914, 102-103.

⁷ Bu durumu hem pithosların buluntu durumları, hem de resmedildikleri MÖ 6. ve 5. yüzyıl Attika vazo sahneleri teyid etmektedir. Örnekler için bkz. Korfmann, 164, Res. 11; Karagiorges 2002, 63, Res. 127; Wünsche 2003, 168, Res. 23. 3-4.

⁸ R. F. Docter, s.v. pithoi, DNP Online (15.06.2020).

⁹ Berges 2002, 139.

¹⁰ R. F. Docter, s.v. pithoi, DNP Online (15.06.2020).

¹¹ Frizler veya metoplarda yer alan figürlü bezemeler için bkz. Schäfer 1957, Lev. 1-11; Feytmans 1950, Lev. 23, 1; Berges 2002, 143- 145.

meanderler (Res. 8, 6-10) gibi genelde geometrik bezekler tercih edilmiştir. Üretim izlerinden bu motiflerin nasıl şekillendirildikleri ve kaplar üzerine hangi yöntemlerle uygulandığı da anlaşılmaktadır: Elle modellenen nadir örneklerin yanı sıra¹², kabartmalar genelde ahşap mühürlerin, ya direkt kap hamuru üzerine baskısıyla¹³ ya da bunlardan silindir formlu olanların yine kap hamuru üzerinde bir yönde yuvarlatılmasıyla elde edilebiliyordu¹⁴. Kullanılan ahşap mühürlerin yanı sıra, kaplardan bağımsız üretilen kabartmaların kap üzerine aplike edilmesiyle de pithoslar bezenebiliyordu¹⁵. Kabartmaların yakınında gözlenen çerçeve gibi yatay veya dikey çizgiler baskı mühürlere¹⁶, frizlerdeki hafif dalgalanmalar¹⁷ ise kullanılan silindir mühürlere işaret eden detaylardır. Yine silindir mühürlerin yardımıyla meydana getirilmiş frizlere, motif gruplarında düzenli aralıklarla gözlemlenen çatlak izleri işaret etmektedir. Örneğin Kaunos kat. no. 1 ve 2 parçalarında olduğu gibi bazı motiflerde belirli aralıklarla frizde görülen dikey çizgiler, Stokes tarafından doğru bir yorumla, ahşap silindir mühürdeki ince çatlakların hamur üzerinde bıraktığı izler olarak açıklanmaktadır¹⁸. Aynı küçük kalıplarla üretilip, kap üzerine aplike edilen süslemelere ise, Berges'e göre bu süslemelerin bazı kısımlarının zamanla kaptan kopup düşmesi ve bunların kap üzerinde bıraktıkları izler işaret etmektedir¹⁹. Berges üretimde kullanılan mühür ve kalıpların ya üretim atölyesine, ya da bizzat çömlekçi ustasına ait olduğunu, dolayısıyla bire bir aynı süslemelerin görüldüğü pithosların aynı atölyede üretildiğini düşünmektedir²⁰.

Bugüne kadar Kaunos'ta ve Kaunos'un yakın çevresinde bulunan Antik yerleşimlerin çoğunda kabartmalı pithos örneği ele geçmiş ve bunlar çeşitli yayınlarla bilim dünyasına tanıtılmıştır²¹. Bunlar arasında, Kaunos'a yakınlığı ve buluntu zenginliği açısından en önemlilerini Rodos Adası'ndaki Kamiros, Ialysos, Vroulia ve Lindos oluşturur. Sözü edilen bu merkezlerin yanı sıra, Knidos ve Ksanthos'ta ele geçen pithos örnekleri de, Kaunos parçalarını doğru yorumlamamızda önemli katkılarda bulunmaktadır.

1950 yılına kadar ele geçmiş Rodos pithos buluntuları Feytmans tarafından geniş kapsamlı bir çalışma ile yayımlanmıştır²². Feytmans kendisinden önce konu üzerine çalışmış araştırmacıların yayınlarını da dikkate alarak, Rodos pithoslarını, tipoloji, hamur özellikleri ve kaplar üzerinde görülen bezemeler açısından gruplara ayırmış ve grupların üretim merkezleri hakkında önerilerde bulunmuştur. Bilhassa ele geçen pithosların buluntu yoğunluğundan yola

¹² Feytmans 1950, Lev. 24, 2; British Museum Online, https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1868-0405-158; Schäfer 1957, katalog bölümünde bezeme tekniği (F) kısaltmasıyla verilmiş pithoslar.

¹³ Bezemenin kabı çevreleyen bandların üzerine uygulanması durumunda mühürlerin, hamurdan kesilip kaba yapıştırılan bu plastik bandlar üzerine baskısıyla. Mühür baskı tekniğiyle oluşturulmuş örnekler için bkz. Hall 1996, 103, Res. 12-14; Schäfer 1957, katalog bölümünde bezeme tekniği (St) kısaltmasıyla verilmiş pithoslar.

¹⁴ Kabartmalı pithoslar üzerinde görülen frizlerin hemen hemen hepsi bu teknikte oluşturulmuştur, Schäfer 1957, katalog bölümünde bezeme tekniği (R) kısaltmasıyla verilmiş pithoslar; Berges 2002, 140.

¹⁵ Yine küçük ahşap kalıpların yardımıyla, bkz. Berges 2002, 140 ve Schäfer 1957 (katalog bölümünde bezeme tekniği (M) kısaltmasıyla verilmiş pithoslar).

¹⁶ Hall 1996, 103, Res. 12-14.

¹⁷ Silindir mührün kap üzerinde aynı hizada yuvarlanamamasından, aşağı veya yukarıya hafif kaymalardan dolayı oluşan dalgalanmalar, bkz. Berges 2002, Res. 29. 30. 34. 36. 39a.

¹⁸ Stokes 1906, 72, Res. 1.

¹⁹ Aplike edilen süslemelerin bazı kısımlarının kap yüzeyi ile tamamen bütünleşmemesinden dolayı zamanla oluşan kopmalar, bkz. Berges 2002, 140, Res. 32.

²⁰ Berges 2002, 141.

²¹ Rodos: Feytmans 1950, 135-180; Schäfer 1957, 45-66; Berges 2002, 142-153, Kos: Kantzia 1988, 178, Knidos: Berges 2002, 132; 134-138; Ksantos: Metzger 1972, 69-75, Kaunos: Schmaltz 2000, 48, kat. no. 7-9 Res. 13-15.

²² Feytmans 1950, 135-180.

çıkarak, üretim merkezleri olarak Lindos, Kamiros ve Ialysos'u önermiştir²³. Feytmans yayımlanmış olduğu makalesinde ayrıca pithosların kronolojik gelişimini de incelemiş ve pithoslarla birlikte ele geçen Korinth seramiği bazında bir Rodos pithos kronolojisi öne sürmüştür²⁴. Feytmans'ın kronolojisine göre adadaki pithos üretimi MÖ 640-625 yılları arasında başlamakta ve MÖ 550-520 yılları arasında son bulmaktadır. Ayrıca Feytmans kronolojisinde, Ialysos grubunun daha erken pithosları içerdiğini ve bunların MÖ 7. yüzyılın 3. çeyreğinden, MÖ 6. yüzyılın ortasına kadar üretildiğini, Kamiros grubunun ise daha geç örnekleri oluşturduğunu ve bu grubun pithoslarının MÖ 6. yüzyılın 2. çeyreği ile son çeyreği arasında görüldüğünü ileri sürmüştür. Feytmans'dan sonra pithoslar konusunda kapsamlı çalışmalar yapan Schäfer²⁵ ve Anderson²⁶ tarafından da Kamiros, Lindos ve Ialysos adadaki üretim merkezleri olarak kabul edilmesine rağmen, Feytmans'ın kronolojisi bu iki araştırmacı tarafından reddedilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, Feytmans'ın kronolojisinin temelinde, ölü hediyesi olarak gömütlere bırakılan seramik kaplarla pithosların yaklaşık olarak aynı zamanlarda üretildiği varsayımı yatmaktadır. Başka bir deyişle Feytmans, gömüt pithoslarının bazılarının, gömütlere özel üretildiğini ve üretimlerinden hemen sonra bu işlevde kullanıldıklarını düşünmektedir²⁷. Ancak pithoslar konusunda araştırmalarda bulunmuş diğer bir bilimci olan Blinkenberg²⁸ gömüt pithoslarının da önce erzak kabı olarak üretildiğini ve belirli bir kullanım süresinden sonra gömüt kabı olarak kullanıldıkları düşünmektedir. Schäfer çalışmasında Rodos pithoslarını tipoloji ve bezeme şeması açısından yeniden değerlendirmiş, erken (MÖ 740 – 675), orta (MÖ 675 – 600) ve geç (MÖ 600 – 510) olmak üzere üç ana gruba ayırmış ve bu önerisiyle üretim başlangıcını Feytmans'ın aksine 100 yıl daha erkene çekmiştir²⁹. Yine Schäfer erkene çektiği üretim başlangıcının nedeni olarak, pithoslar üzerinde görülen bazı sahnelerin Geç Geometrik Stil'de resmedildiğine işaret etmiştir³⁰.

Karia Bölgesi'nde şimdiye kadar en çok pithos buluntusu Datça Yarımadası'nda ele geçmiş ve bunlar 18. yüzyılın sonlarından itibaren çeşitli yayınlarla bilim dünyasına tanıtılmıştır³¹. Bezemeleri bazında daha çok Ialysos ve Kamiros buluntuları ile ilişkilendirilen³² bu buluntular, Berges tarafından 2002 yılında yayımlanan makalesinde tekrar ele alınmış ve bazı parçalar stilistik ve figür tipolojisi açısından MÖ 7. ile MÖ erken 6. yüzyıl arasına tarihlenmiştir³³. Bu yayınında Rodos pithoslarına da değinen Berges, haklı olarak bilhassa kil analizleri yapılmadan, salt buluntu yoğunluğuna dayanarak bu kapların üretim merkezlerinin belirlenemeyeceğine dikkat çekmiştir. Yine Berges, pithos üretim merkezlerinin, pithosların ele geçtiği Halikarnasos veya Knidos gibi Karia şehirlerinde de yer almış olabileceğine işaret ederek, Schäfer'in Rodos pithoslarının üretiminin Geç Geometrik Dönem'de başlama tezini de reddetmiştir. Kendisi üretim başlangıcını, Feytmans'ın önerdiği gibi MÖ 7. yüzyılın 2. yarısına tarihlenmiştir. Ancak Berges Feytmans'ın aksine, bu üretim başlangıç tarihini pithoslar üzerindeki figürleri, özellikle Arkaik vazo sanatındaki iyi

²³ Feytmans 1950, 141vdd. Feytmans Vroulia'da ele geçen pithosların da Lindos'ta üretildiğini düşünmektedir.

²⁴ Feytmans 1950, 172-178.

²⁵ 1957 yılında yayımlanan ve Girit, Rodos, Tenos, Rodos ve Boiotia kabartmalı pithoslarını konu alan doktora çalışmasında, bkz. Schäfer 1957, 45 vdd.

²⁶ Anderson 1975, 30 vdd.

²⁷ Feytmans 1950, 141.

²⁸ Blinkenberg 1931, 258.

²⁹ Schäfer tarafından ileri sunulan bu yeni üretim başlangıç tarihi, Anderson tarafından da kabul edilmiştir, Anderson 1979, xlii.

³⁰ Schäfer 1957, 63-66.

³¹ Dümmeler 1896, 229-236; Bean-Cook 1952, 174; 177-178; Berges 2002, 132; 134-138; 158-163.

³² Dümmeler 1896, 230; Bean-Cook 1952, 177.

³³ Berges 2002, 139-153.

tarihlenebilen örnekleriyle karşılaştırarak elde etmiştir. Bu bağlamda Berges, bilhassa Arkaik vazo sanatında oldukça sık resmedilen *kentaur* gibi figürlerin zaman içerisindeki tipolojik gelişimini en önemli tarihleyici kriter olarak almaktadır. Ayrıca Berges, her ne kadar üretim sonunun tarihlenmesinin zor olduğunu söylese de, pithoslarla birlikte bulunan mezar buluntularının MÖ 6. yüzyılın 3. çeyreğine kadar devam ettiğine dikkat çekerek, konumuz olan pithosların üretim sonunun da MÖ 6. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlenmesi gerektiğini ima etmiştir³⁴.

Datça Yarımadası'nın yanı sıra, Kaunos'a yakın diğer bir merkez olan Ksanthos'ta da kabartmalı pithos parçaları ele geçmiş ve bunlar Metzger tarafından 1972 yılında yayımlanmıştır³⁵. Metzger Ksanthos pithosları üzerindeki birbirini izleyen spiraller, volütlü yatık "V"ler gibi geometrik motifleri, diğer pithos araştırmacıları gibi Kamiros ve Ialysos örnekleriyle ilişkilendirmiş (Bkz. kat. no. 3), ancak "çentikli zik zak" bandı ile süslenmiş bir parçayı – Rodos merkezlerinden karşılaştırma örneği bulamadığından – yerel üretim olarak değerlendirmiştir³⁶. Yukarıda sözünü etmiş olduğumuz bu Antik merkezlerin yanı sıra, akropol kazılarımızdan önce Kaunos'ta da kabartmalı pithos parçaları gün ışığına çıkartılmıştır: B. Schmaltz 1995-1998 yılları arasında gerçekleştirdiği palestra kazılarını konu alan makalesinde, bu kazılar esnasında bulunduğu 3 adet kabartmalı pithos parçasını, ele geçen diğer buluntular ile birlikte yayımlamıştır. Schmaltz, palestranın dolgusunda, stratigrafi vermeyen katmanlarda ele geçmiş olan bu parçaları bezeme bağlamında, yine diğer pithos bilimcileri gibi Rodos benzer örnekleriyle karşılaştırmış ve tarihleme konusuna girmeden, Kaunos örneklerinin bezemelerindeki kente özgün olabilecek stilistik detaylara işaret etmiştir³⁷.

Değerlendirme

Pithoslar ve Karia ile yakın çevresindeki buluntular üzerine yapılan çalışmalar hakkındaki bu genel bilgilerden sonra tekrar Kaunos akropol buluntularını ele alacak olursak, bunlardan 5'inin 152 m yükseklikteki akropol tepesi³⁸ ve çevresinde (Res. 9), sadece bir örneğin (Kat. no. 5) akropol batı yamacında³⁹ (Tiyatronun güneyindeki alan, Res.10) ele geçtiğini öncelikle belirtmemiz gerekir. Kat. no. 5 parçasının bulunduğu batı yamacında yapmış olduğumuz yüzey araştırmaları ve küçük çaplı sondajlar, burada teraslar üzerinde yer almış bir iskanın varlığını ortaya koymuştur. Bulunan seramikler ve gözlenen teras örgü teknikleri, alandaki iskan tarihinin Arkaik Dönem'e kadar uzandığına işaret etmektedir. Akropol batı yamacında zaten Kaunos'taki erken yerleşime ait izler olabileceğini düşündüğümüzden, burada Arkaik Dönem'den bir erzak pithosu parçasının ele geçmesi, bu düşüncemizi desteklemiştir⁴⁰. Ancak akropol zirvesinde ele geçen diğer 5 parça için aynı durum söz konusu değildir. Boyları 2 m'ye ulaşan içleri erzak dolu pithosların ağırlıkları düşünüldüğünde, bunların 152 m yükseklikte bu tepenin üzerine taşınmasının oldukça zahmetli bir iş olduğu kolayca anlaşılır. Ayrıca akropol tepesinin üç yönden yüksek surla çevrili olmasına rağmen, üzerinde erzak pithoslarının varlığını açıklayabileceğimiz iskana rastlanmaması da, buradaki pithos buluntularının işlevi hakkındaki soru işaretlerini bir hayli arttırır.

³⁴ Berges 2002, 146-153.

³⁵ Metzger 1972, 69-75.

³⁶ Metzger 1972, 72.

³⁷ Schmaltz 2000, 48, No. 7.

³⁸ Özen-Özen-Kleine 2019, Res. 2.

³⁹ Özen-Özen-Kleine 2019, Res. 15; Özen-Kleine-Özen 2015, Res. 22.

⁴⁰ Özen-Özen-Kleine 2019, 207; Özen-Kleine-Özen 2015, Res. 21-22, 89.

Kaunos akropolü (Res. 9-10) üzerinde 2012-2014 yıllarında yapmış olduğumuz çalışmalar, akropolün, Kaunos'un erken yerleşiminin önemli bir ögesini oluşturduğunu ve yamaçtaki sur bölümlerinin inşasından önce, savunma duvarı bulunmayan Kaunos erken yerleşim halkının, tehlike anında içerisine sığındığı bir "sığınak kale" olduğunu ortaya koymuştur⁴¹. Böyle bir yerleşim anlayışı akropol tepesinin, üzerinde iskan olmamasına rağmen sağlam yüksek duvarlarla çevrili olmasının nedenini de anlaşılır hale getirmektedir ki, bu durum aynı zamanda bizlere Kaunos hakkındaki en erken bilgileri veren Herodot'un açıklamalarıyla örtüşmektedir⁴²: Herodot, Kaunos'un Pers Generali Harpagos (MÖ 6. yüzyıl ortaları) tarafından fethedildiğini ve Kaunosluların da Pers ordusunun ezici üstünlüğü karşısında Ksanthosluları örnek aldıklarını söyler, yani Ksanthoslular gibi kadınlarını, çocuklarını, kölelerini ve mallarını akropollerinde toplayıp, akropolü ateşe verdiklerini ve son Kaunoslu ölene kadar savaştıklarını ima edererek, Kaunos sivil halkının Arkaik Dönem'de kente yönelik bir tehlike anında, önce emniyetli olan akropole sığındıklarını dolaylı da olsa teyid etmiş olur.

Akropol zirvesinin hemen alt bölümünde, yukarıda sözünü ettiğimiz yüksek duvarlarla çevrili alana girişi sağlayan teyet planlı kapının (G1) yakınında, AT1 Terası yer almaktadır (Res. 10). Terasın orijinalindeki işlevi henüz tamamen anlayamamış olmasına rağmen, G1 Kapısı'nın yakınında, kapı ve alana hakim bir noktada inşa edilmiş olması (Res. 10), kapının güvenliği ile ilgili bir fonksiyonu olduğunu düşündürmektedir. Kabartmalı pithos parçalarının 4 adedi bu terasın kazısı esnasında, terasın stratigrafi vermeyen dolgusunda ele geçmiştir⁴³. Pithos parçalarının da içinde bulunduğu bu dolgu malzemesinin, yaklaşık 130-140 m aşağı kotta yer alan şehir yerleşim alanından değil de, üst kottaki, zirve ve çevresinden daha az bir zahmetle aşağıya, AT1'e taşındığını düşünmekteyiz. AT1 Terası cephe duvar tekniği ile dolgusundan gelen diğer seramikler yardımıyla tarafımızdan Klasik Dönem'e tarihlenmiştir⁴⁴. AT1 Terası'nın yaklaşık 100 m kadar kuzeyinde, akropol tepesinin doğu zirvesinde A20 Terası⁴⁵ yer almaktadır (Res. 10). Terasın 36 x 14 m'lik boyutu ve zirvedeki konumuyla önemli bir kutsal alanın alt yapısını oluşturduğunu düşünmekteyiz ki, üzerinde ele geçen seramik ve heykel parçaları da, bu düşüncemizi desteklemektedir⁴⁶.

Akropollerde ele geçen pithosların işlevlerinin ne olabileceği sorusunu tekrar ele alacak olursak, Kaunos örnekleri için, yukarıda sözünü ettiğimiz verilerin ışığında iki olasılık karşımıza çıkar. Birinci olasılık, akropolün sığınak kale fonksiyonuyla bağlantılıdır: Herodot'un da bahsettiği gibi, düşman ordusunun Kaunos'a yaklaşmasıyla, henüz savuma duvarlarından mahrum olan aşağı şehrin boşaltıldığını, hayvanlar ve diğer önemli malların yanı sıra bilhassa pithosların da hem içlerindeki erzağın düşman eline geçmemesi, hem de kuşatılan halkın kuşatma süresince erzak ihtiyacının giderilmesi adına, güvenli akropol tepesine taşınıp burada emniyet altına alındığını düşünebiliriz. Bu durumda AT1 dolgusunda

⁴¹ Özen-Kleine – Özen 2015, 88-89.

⁴² Hdt. 1, 171; 176.

⁴³ AT1 Terası kazısı için bkz: Özen-Özen-Kleine 2019, 206, Res. 14-15; Özen-Kleine ve Özen 2015, 84, Res. 16. 6. parça (Kat. no. 5) zirvenin hemen alt bölümünde (Güney yönde) yer alan küçük bir mağaranın kazısında ele geçmiştir. Mağaranın girişinde bulunan bu parçanın, birlikte bulunduğu değişik dönemlerden seramiklerin de işaret ettiği gibi, zamanla zirveden buraya aktığı anlaşılmaktadır, bkz. Özen ve Özen-Kleine 2019, 205, Res. 13.

⁴⁴ Kabartmalı pithos parçalarının yanı sıra, teras dolgusundan ele geçen seramiklerin çoğunluğunu, ortası noktalı konsantrik dairelerle bezemeli parçalar gibi Arkaik ve öncesi seramikler oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra teras inşa tarihini belirleyici geç buluntular olarak Attika Kırmızı Figürlü seramik parçaları da yine terasın kazısında ele geçmiştir.

⁴⁵ Özen-Kleine ve Özen 2015, 83, Res. 14.

⁴⁶ Mermer heykel parçalarının yanı sıra oldukça fazla miktarda Arkaik Dönem'den seramik parçaları ele geçmiştir.

ve zirvenin hemen altında yer alan mağarada ele geçen⁴⁷ pithos parçalarının, tehlike anında akropole kaçırılmış erzağın muhafaza kaplarının parçaları olduğunu söyleyebiliriz. İkinci olasılık ise, bu pithosların, A 20 Kutsal Alanı'nda henüz kimliğini bilmediğimiz, ancak Kaunoslular tarafından şehir iskan alanındaki en yüksek tepenin kutsal mekanı olarak hizmetine sunulduğu önemli bir tanrıya adak olarak sunulmuş olabilecekleridir.

Sonuç

İşlevleri ne olursa olsun, Kaunos iskan tarihi açısından önemli olan, büyük miktarlardaki erzağın muhafazasına işaret eden bu Arkaik pithos parçalarının (Kat. no. 1-5), bugüne kadar ele geçen Kuros⁴⁸, erken seramikler⁴⁹ ve yazılı kaynaklarla⁵⁰ birlikte, kentteki Arkaik yerleşimin varlığını daha da perçinliyor olmasıdır. Kaunos'taki yerleşimin erken tarihi açısından ayrıca önem taşıyan parça, kat. no. 6 parçasıdır: Antik kentte bir hayli miktarda ele geçen konsantrik dairesel seramik parçaları⁵¹ ile MÖ 10. yüzyıla tarihlenen amphora⁵² Kaunos'taki muhtemel Geometrik Dönem yerleşiminin ilk işaretleri olarak önceki yıllarda yapılan kazılarda karşımıza çıkmıştır. Fonksiyonuyla bir erzak kabı olan ve dolayısıyla kentteki sürekli iskana işaret eden kat. no. 6 parçasının bulunmasıyla, Kaunos'ta düşünülen Geometrik Dönem'e ait yerleşimin var olma ihtimali oldukça güçlenmiştir. Bu bağlamda ayrıca, stratigrafi veren sondajlarımızdaki buluntularla *terminus ante quem*'ini MÖ 5. yüzyılın ilk çeyreği⁵³ olarak belirlediğimiz akropol zirve duvarının, inşa tekniği ve işlevi bağlamında en yakın örneğini MÖ 8. ile 7. yüzyıl arasına tarihlenen Mykale Meliesi'nin zirvesini çevreleyen duvar tekniğinde bulması oldukça ilginçtir⁵⁴. Melie zirvesinde ele geçen seramikler, zirvedeki iskanın Geç Geometrik Dönem'de başladığına işaret etmektedir. Kaunos'un Melie'yle, duvar tekniğinin de işaret ettiği gibi, aynı iskan tarihine sahip olup olmadığını, ancak gelecek kazı dönemlerinde akropol batı yamacı ve A20 Kutsal Alanı'nda yapılacak kazılar ortaya koyabilecektir.

Katalog

1- KNS 12 37, 02 (Res. 1)

Buluntu Yeri: Akropol, AT1 Terası; *Hamuru:* kahverengi/deve tüyü, kireç ve mika parçacıklı, küçük taş katkı; *Bezeme:* üç ince bandla alttaki ard arda sıralı, birbirleriyle bağlantılı spirallerden ayrılmış kuş (ördek?) dizisi ve spiraller arasında altta ve üstte oluşan üçgen boşluklarda yer alan noktalar⁵⁵. Parça üzerindeki sol spiralin sağ üst bölümündeki bağlantı uzantısını kesen dikey bir kalıp çizgisi. Storkes'e⁵⁶ göre ahşap silindir mühürdeki çatlağın izi, ancak ilginç olan bu izin sağ ve solunda spiral bağlantı uzantısının milimetrik de olsa yukarıya doğru kaymış olmasıdır.

Schäfer tanımladığımız bu spiral bezemenin Rodos pithoslarının orta veya geç gruplarında görüldüğüne işaret etmekte ve bu şekildeki spiralleri MÖ 675-510 aralığına

⁴⁷ Bkz. dn.46.

⁴⁸ Gürman 1976, 83-84.

⁴⁹ Bulba 2009, 11-21.

⁵⁰ Hdt. 1, 171;176; 5, 103.

⁵¹ Her ne kadar bu parçaların Geometrik Dönem'e tarihlenmeleri tartışmalı olsa da bkz. Bulba 2009, 11-21.

⁵² Schmaltz 2000, 47, No. 6, Res. 12.

⁵³ Özen ve Özen-Kleine 2019, 203-205, Res. 3-12.

⁵⁴ Müller-Wiener 1967, 113, Res. 58-59.

⁵⁵ Parçamızda sadece üstteki noktalar gözlense de, spiral bezemenin Kamiros (Schäfer 1957: Beilage II, motif 3) örneklerinden bu noktaların alt aralıklarda da devam ettiği bilinmektedir.

⁵⁶ Stokes 1906, 72, Res. 1.

tarihlemektedir⁵⁷. Ancak parçamız üzerindeki kuş figürleri aşağıya doğru kıvrık kuyruk kısımları ve ortada hafif bükük bacakları ile daha çok Geç Geometrik vazolar üzerindeki kuş motiflerini⁵⁸ hatırlatmakta ve parçamız üzerindeki kuş dizisinin Geometrik Dönem'den olmasa da, en geç MÖ 7. yüzyıldan olabileceğini göstermektedirler.

Benzerleri: Spiraller ve ara boşluklardaki noktalar için bkz.: Salzmann 1875, lev. 27⁵⁹, aynı parçanın bezemesinin çizimi için bkz. Feytmans 1950, 148, 1; Schäfer 1957, Beilage II, fig. 3⁶⁰

MÖ 7. yüzyıl

2- Aynı pithosa ait 2 parça: KNS 12 47, 03; KNS 13 69, 01 (Res. 2)

Buluntu Yeri: Akropol, AT1 Terası; *Hamuru:* Turuncu/kırmızı, kireç ve az mika parçacıklı, küçük taş katkılı; *Bezeme:* üstte İyon diş dizisini andıran ancak iç içe geçmiş zik zakların uç kalıntılarını oluşturan süsleme⁶¹. Altta iki dizi halinde birbirlerini izleyen spiraller. Spirallerin orta ara boşluklarını dolduran köşeleri sivri baklava, üstte ve alttaki aralarda ise yine köşeleri sivri üçgen motifleri. Sağ bölümdeki spiral dizisini boylamasına ortadan kesen (1- KNS 12 37, 02 parçasında olduğu gibi) dikey, ince, silindir mühürdeki çatlağın izi. Feytmans (Bkz. aşağıda) çift spiral ile iç içe geçmiş zik zag motifinden oluşan bu bezemeyi gösteren pithosların Kamiros üretimi olduğunu ileri sürmektedir.

(KNS 13 69, 01): altta üçgenleri izleyen ince bir band, bandın hemen altında başlayan meander?dizisi.

Benzerleri: Spiraller, ara boşluklardaki baklava ve üçgenler için bkz.: Feytmans 1950, 151,6; 175 (Kamiros A II Grup 2, MÖ 6. yüzyıl ortası); Jacobi 1931, 321, Res. 358; Metzger 1975, Lev. 27, 125.

MÖ 6. yüzyıl

3- KNS 12 47, 09 (Res. 3)

Buluntu Yeri: Akropol, AT1 Terası; *Hamuru:* kahverengi /kırmızı, az mika parçacıklı, iri taş katkılı; *Bezeme:* birbirini izleyen dalgalar halinde kabı çevreleyen, üzerleri çentikli kabartma bandlar(organlar).

KNS 12 47, 09 parçası üzerindeki bezeme ile en yakın örneklerini Girit Bronz Çağı pithoslarında bulmaktadır⁶². Ayrıca Geç Minos Dönemi'nden Kıbrıs'tan da aynı benzer bezemeli bir pithos örneği yayınlanmıştır⁶³. Tüm bu örnekler bezemenin Ege havzasında oldukça eskiye giden bir tradisyonu olduğunu göstermektedir. Kaunos parçası ve Girit örneklerinin aksine dalgalar yerine birbirini izleyen benzer, dik zik zaklar şeklindeki bandlarla kabı çevreleyen süsleme örnekleri Kamiros nekropolünde bulunmuştur⁶⁴. Kamiros'un yanı sıra yine benzer bir örnek B. Schmaltz'ın palestra kazıları esnasında Kaunos'ta ortaya

⁵⁷ Schäfer 1957, 56.

⁵⁸ Paoletti 1986, 411, Res. 3; Simon 1981, Lev. II.

⁵⁹ Aynı parçanın görseli için bkz.: https://media.britishmuseum.org/media/Repository/Documents/2016_11/2_11/5a6be6ea_48dd_4092_9ec4_a6b200c17326/preview_GAA73444_xlvi_b_35.jpg (24.07.2020).

⁶⁰ Bu yayında Res. 1, 3

⁶¹ İç içe geçmiş zik zak uçları karşılaştırma örneği için bkz. Feytmans 1950, Lev. 22, Res. 2.

⁶² Kostandinos 2010, 26, Grup VII, Lev. 5, d; Lev. 24, c. Kostandinos, bizim çentikli dalgalar olarak nitelendirdiğimiz bu bezemeyi "organ motifi" olarak adlandırmaktadır.

⁶³ Karagiorgos 2002, 75, Res. 142.

⁶⁴ Jacobi 1931, 308.

çıkarılmıştır⁶⁵. Ancak bugüne kadar en fazla benzer örnek Ksantos'ta ele geçmiştir, dolayısıyla Metzger bu dekorla bezenen pithosların yerel imalat olduğunu düşünmektedir⁶⁶.

Metzger iskan alanında ele geçen Ksanthos örneklerini, stratigrafik açıdan Harpagos istilasından sonraki döneme tarihlemiştir (MÖ 6. yüzyılın dördüncü çeyreğine)⁶⁷. Ancak yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi, bezemelerin Bronz Çağı'na kadar uzanan örnekleri olduğundan, Kaunos parçasının aşağıdaki tarihlememizden çok daha erken olabileceği ihtimalini devamlı göz önünde bulundurmamız gerekecektir.

Benzerleri: Schmaltz 2000, 49 No.: 15, 9; Metzger 1972, Lev. 27, 118; 28, 129-130; Jacobi 1931, Res. 341.

MÖ 7./6. yüzyıl?

4- KNS 12 51, 01 (Res. 4)

Buluntu Yeri: akropol batı yamacı (H44); *Hamuru:* kaba, kahverengi /turuncu, iri taş ve seramik parçacıkları katkılı; *Bezeme:* üstte kabartma band, üzerinde balık sırtı motifi, altta birbirini izleyen zarif ve ince spiraller.

Balık sırtı ve altındaki spirallerden oluşan bezemeyi içeren benzer parçalar, nadir de olsa Vroulia (Kinch) ve Ksanthos'da (Metzger) ele geçmiştir. Buna karşın balık sırtı motifi, diğer geometrik motiflerle değişik kombinasyonlarda karşımıza çıkmaktadır. Feytmans bilhassa balık sırtı motifini Ialysos ile ilişkilendirmektedir⁶⁸.

Benzerleri: Metzger 1972, 74, Lev. 27, 23; Kinch 1914, Lev. 22, 4. Balık sırtı motifi için: Blinkenberg 1931, Lev.40, Res. 912 a; b; d; Lev. 41, Res. 913; 920. Kinch 1914, Lev. 22, 1a; Feytmans 1950, 142.

MÖ 7. veya 6. yüzyıl ?

5- KNS 13 69, 01 (Res. 5)

Buluntu Yeri: Akropol zirvesindeki mağara (A21Terası); *Hamuru:* açık kahverengi, az mika parçacıklı, küçük taş katkılı; *Bezeme:* üstte iki sıra halinde eğik çentikler, altında bir sıra halinde dikey çentikler, altta ters "S" dizisi. Birbirini izleyen ters veya düz "S" bezeklerini gösteren parçalar, Schäfer tarafından Rodos pithoslarının erken MÖ 740-675 ve geç 600-510 gruplarına verilmektedir.

Benzerleri: Schmaltz 2000, 48-49, 13, 7; Schäfer 1957, 57, Beilage II, figür 9; Feytmans 1950, 163, Res. 15, 13-14.

MÖ 7. / 6. Yüzyıl

6- KNS 14 21, 01(Res. 6)

Buluntu Yeri: Akropol, AT3 Terası; *Hamuru:* kahverengi/turuncu, az mika ve kireç parçacıklı, küçük taş katkılı; *Bezeme:* kabı çevreleyen (aplike) kabartma band üzerine mühür baskı tekniği ile işlenmiş birbirlerini izleyen, ortaları nokta çukurlu daireler. Dairelerin hepsi aynı hizada olmayıp aşağı veya yukarıya hafif kaymalar gözlenmektedir. Bandın alt ve üst yakın çevresinde hiç bir bezeme izine rastlanmamış olması, bezemenin aşağıda verilen benzer örneklerden bir bütün halde ele geçen (Lindos, Feytmans 1950, Lev. 22, 1, Rodos Müzesi Inv.

⁶⁵ Schmaltz 2000, 48-49.

⁶⁶ Metzger 1972, 72-73.

⁶⁷ Metzger 1972, 72.

⁶⁸ Feytmans 1950, 158.

BE 379) pithosta olduğu gibi sadece kabı çevreleyen bandlardan ve bu bandlar üzerlerindeki mühür baskıyla oluşturulmuş dairelerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Yine Lindos'ta ele geçen benzer bir parça, Blinkenberg tarafından Girit, Vrokastro'dan bir örnekle karşılaştırılarak Submiken Dönemi'ne tarihlenmiştir⁶⁹. Ancak bu parça (*Blinkenberg 1931, 257, Lev. 40, 912 c*) ile Kaunos parçası karşılaştırıldığında, Lindos örneğinde de aplike band üzerine baskı tekniğiyle oluşturulmuş bezemenin, parçamızın aksine iç içe bir çok daireden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Kaunos parçasının en yakın örneği, yukarıda bahis ettiğimiz Rodos Müzesi Inv. BE 379 pithosudur. Lindos akropolündeki bir magazinde ele geçmiş olan bu pithos, Schäfer tarafından Lindos pithoslarının erken (Stufe I) grubunun başlangıç tarihinden (MÖ 740) önceye tarihlenmektedir⁷⁰. Her ne kadar Schäfer pithosun tarihlenmesi bağlamında belirli bir zaman dilimi vermekten kaçınsa da, cümlelerinden pithosun tarihi için MÖ 740'dan çok daha öncelerini düşündüğü anlaşılmaktadır. Aynı pithos Anderson tarafından da yukarıda sözünü ettiğimiz Arkaik pithosları konu aldığı doktora çalışmasında incelenmiş ve Geç Geometrik Dönem'e tarihlenmiştir⁷¹. Her iki pithos araştırmacısının Rodos Müzesi Inv. BE 379 pithosunun tarihlenmesi konusunda birleştiği nokta, bu pithosun Rodos pithoslarının kabartmalı geometrik bezemeli (Res. 1-2) örneklerinin üretiminin başlangıcı öncesi bir zamandan, yani en geç Geç Geometrik Dönem'den olduğu görüşüdür. Dolayısıyla biz de KNS 14 21, 01 parçasının en geç MÖ 8. yüzyıldan olduğunu düşünmekteyiz.

Benzerleri: Feytmans 1950, Lev. 22, 1; Blinkenberg 1931, 257, Lev. 40, 912 c.

MÖ 8. Yüzyıl

Kaynakça

- Anderson, L. H. 1975, *Relief Pithoi from the Archaic Period of Greek Art*. Colorado.
- Bean G. ve Cook, M. 1952, "The Cnidia", *BSA*, 47, 171-212.
- Berges, D. 2002, "Archaische Funde aus Alt-Knidos", *IstMitt*, 52, 99-164.
- Blinkenberg, C. 1931, *Lindos, Fouilles de l'acropole 1902-1914*, Berlin.
- Bulba, M. 2009, "Frühe kaunische Keramik – Karisch oder lykisch? ", *Adalya*, 12, 11-27.
- Dümmler, F. 1896, "Pithosfragmente aus Datça", *AM*, 21, 229-236.
- Feytmans, D. 1950, "Les pithoi à reliefs de l'île de Rhodes", *BCH*, 74, 135-180.
- Gürman, O. 1976, "Archaische Plastik im Museum von Bodrum", *AK*, 19, 81-86.
- Hall, J. F. 1996, *Etruscan Italy. Etruscan Influences on the Civilizations of Italy from Antiquity to the Modern Era*, Utah.
- Hoepfner, W. 1999, *Geschichte des Wohnens I. 5000 v. Chr.- 500 n. Chr.* Stuttgart.
- Jacobi, G. 1929, *Scavi nelle necropoli di Jalisso 1924-1928, Clara Rhodos III*, Rodos.
- Jacobi, G. 1931, *Esplorazione archeologica di Camiro I. Scavi nelle necropoli Camiresi 1929-1930, Clara Rhodos IV*, Rodos.

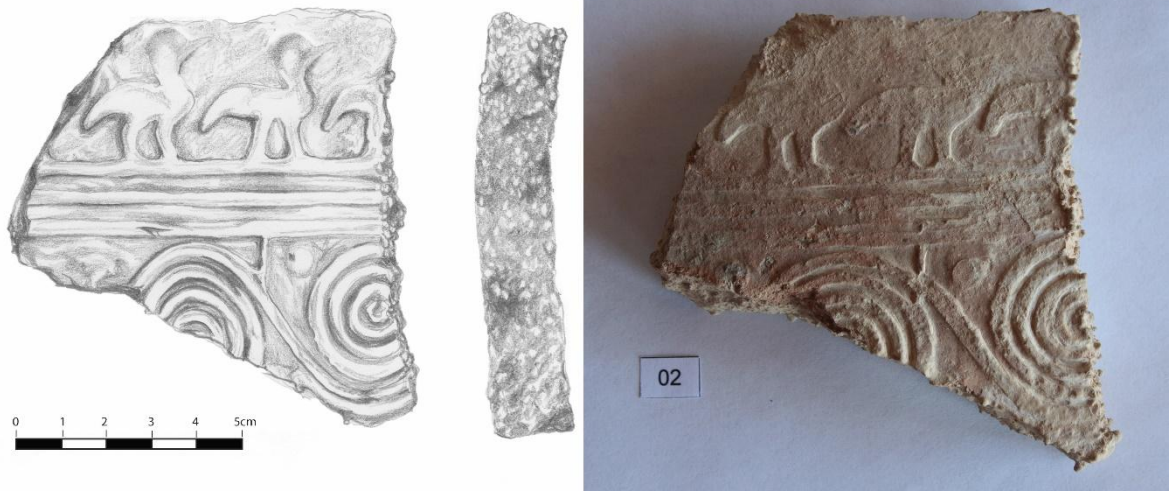
⁶⁹ Blinkenberg 1931, 257.

⁷⁰ Schäfer 1957, 46.

⁷¹ Anderson 1975, xlii, Rh 1.

- Karagiorges B. 2002, *Early Cyprus. Crossroads of the Mediterranean*, Los Angeles.
- Kantzia, C. 1988, "Recent Archaeological Finds from Kos: New Indications for the Site of Kos-Meropis," *Archaeology in the Dodecanese*, (Ed. S. Dietz ve I. Papachristodoulou) Kopenhagen: 175–183.
- Kinch, K. F. 1914, *Fouilles de Vroulia, Rhodes*, Berlin.
- Korfmann, M. O. 2006, *Troia. Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft*, Mainz.
- Marek, Chr. 2006, *Die Inschriften von Kaunos, Beiträge zur alten Geschichte, Vestigia 55*, Münih.
- Metzger, H. 1972, *Les céramiques archaïques et classiques de l'acropole lycienne, Fouilles de Xanthos IV*, Paris.
- Müller-Wiener, W. 1967, "Panionion und Melie" *JDI, 1967, Ergänzungsheft*, 23, 97-127.
- Özen-Kleine, B. ve Özen, S. 2015, "Neue Forschungen in der antiken Stadt Kaunos" *Beiträge des internationalen Symposiums zur Archäologie in der Großregion 7.- 9. März 2014 in Otzenhausen* (Ed. M. Koch), Otzenhausen: 67–82.
- Özen, S. ve Özen-Kleine, B. 2019, "2012-13 Kaunos Akropol Kazıları" *Karia Arkhaia. La Carie, des origins a le periode pre-hekatomnide, Internationales Symposium in İstanbul 14-16 Oktober 2013* (Ed. K. Konuk/ O. Henry). İstanbul: 201-214.
- Paoletti, O. 1986, "Una coppa geometrica euboica da Tarquinia", *AA, 1986*, 407-414.
- Salzmann, A. 1875, *Nécropole de Camiros: journal des fouilles exécutées dans cette nécropole pendant les années 1858 a 1865*, Paris.
- Schäfer, J. 1957, *Studien zu den griechischen Reliefpithoi des 8. – 6 Jahrhunderts v. Chr. aus Kreta, Tenos und Boiotien*, Regensburg.
- Schmaltz, B. 2000, "die sogenannte Palästraterrasse in Kaunos", *AA, 2000*, 17-49.
- Simon, E. 1981, *Die griechischen Vasen*, München.
- Stokes, J.L. 1905/6, "Stamped Pithos Fragments from Camiros", *BSA, 12*, 71-79.
- Smantoni-Bournia, E. 2004, *La céramique grecque à reliefs: ateliers insulaires du 8e au 6e siècle avant j-c*, Geneva.
- Wünsche, R. 2003, *Herakles-Herkules. Ausstellungskatalog München*, München.

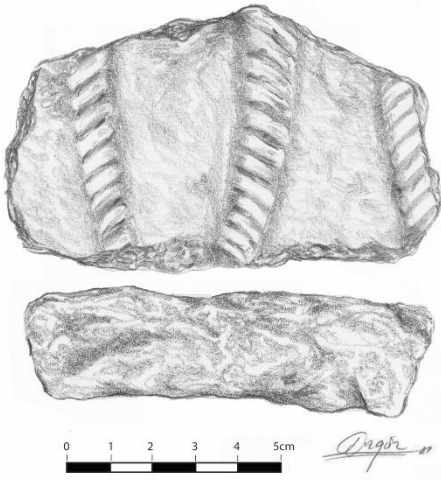
RESİMLER

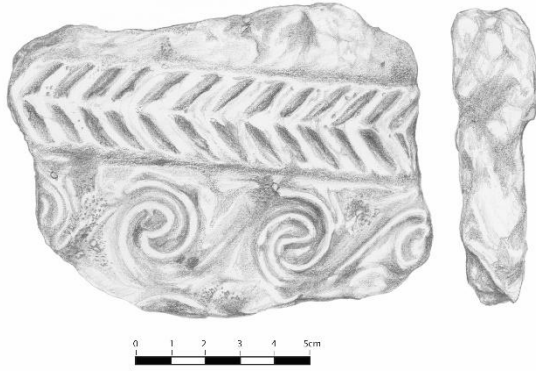
Res. 1: Kat. No. 1 , KNS 12 37, 02 / Cat. Nr. 1, KNS 12 37, 02 (S. ÖZEN)

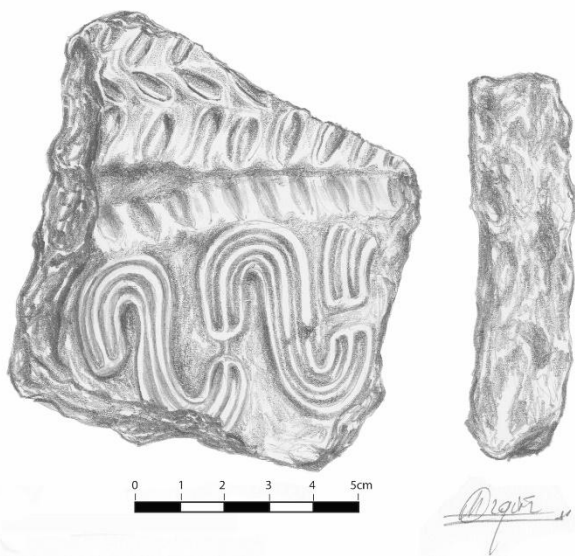
Res. 2: Kat. No. 2 KNS 12 47, 03; KNS 13 69, 01 37, 02 /
Cat. Nr. 2, KNS 12 47, 03; KNS 13 69, 01 (S. ÖZEN)

Res. 3: Kat. No. 3 , KNS 12 47, 09 / Cat. Nr. 3, KNS 12 47, 09 (S. ÖZEN)

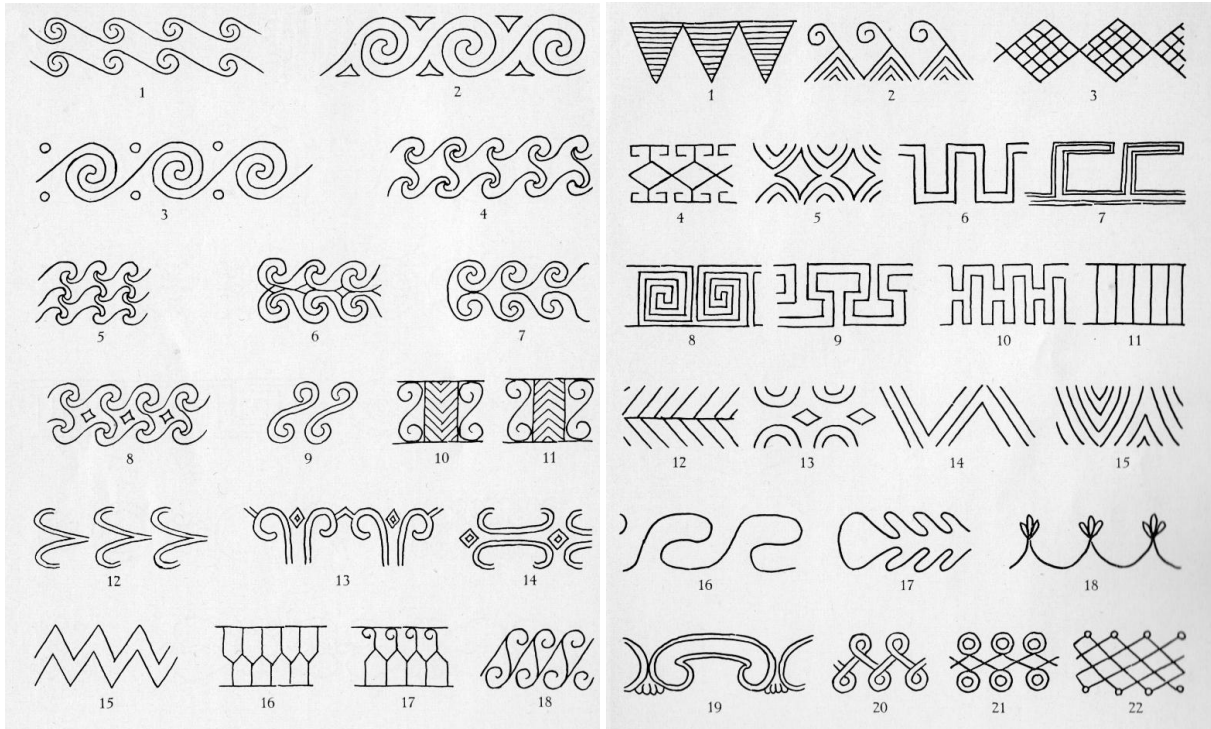
Res. 4: Kat. No. 4 , KNS 12 51, 01 / Cat. Nr. 4, KNS 12 51, 01 (S. ÖZEN)

Res. 5: Kat. No. 5 , KNS 13 69, 01 / Cat. Nr. 5, KNS 13 69, 01 (S. ÖZEN)

Res. 6: Kat. No. 6 , KNS 14 21, 01/ Cat. Nr. 6, KNS 14 21, 01 (S. ÖZEN)

Res. 7-8: Rodos Pithosları Geometrik Bezekleri / Geometrical Ornaments of the Relief Pithoi from Rhodes (Schäfer 1957, Beilage II-III)

Res. 9: Kaunos Akropolü, Kuzeydoğudan / Acropolis of Caunus, from Northeast (S. ÖZEN)

Res. 10: Kaunos Akropolü 2019/ Acropolis of Caunus 2019 (S. ÖZEN)